

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับศักยภาพการวิจัยของพยาบาลในโรงพยาบาลศูนย์

Factors Related to Nurses' Research Capacity in Regional Hospitals

วันทนา บุญคง^{1*}, สมใจ ศิริกรมล², อภิรดี นันทศุภวัฒน์²

Wantana Boonkong^{1*}, Somajai Sirakamon², Apiradee Nantsupawat²

โรงพยาบาลลำปาง^{1*}, คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่²

Lampang Hospital^{1*}, Faculty of Nursing, Chiang Mai University²

(Received: September 26, 2023; Revised: January 23, 2024; Accepted: January 29, 2024)

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงพรรณนามีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาศักยภาพการวิจัยของพยาบาลและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับ ศักยภาพการวิจัยของพยาบาล โรงพยาบาลศูนย์ ในเขตภาคเหนือ กลุ่มตัวอย่าง คือ พยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงาน ในโรงพยาบาลศูนย์ 3 แห่ง ในเขตภาคเหนือ จำนวน 446 คน คัดเลือกโดยใช้วิธีสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือวิจัย ประกอบด้วย 1) แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล 2) แบบสอบถามการมีส่วนร่วมในการวิจัย (Research Participation Questionnaire (RPQ)) และ 3) แบบวัดศักยภาพและวัฒนธรรมการวิจัย (Research Capacity and Culture Tool (RCC Tool)) ซึ่งแบบสอบถามการมีส่วนร่วมในการวิจัยได้ค่าความเชื่อมั่น ของแบบสอบถามโดยใช้สูตรของคูเดอร์-ริชาร์ดสัน 20 (Kuder-Richardson 20 (KR-20)) เท่ากับ 0.86 และ แบบวัดศักยภาพและวัฒนธรรมการวิจัยได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์อัลฟา ของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) เท่ากับ 0.96 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปด้วยสถิติเชิงพรรณนา และ วิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับศักยภาพการวิจัยของพยาบาลโดยสถิติสหสัมพันธ์สเปียร์แมน

ผลการศึกษาพบว่า ศักยภาพการวิจัยของพยาบาลโรงพยาบาลศูนย์ ในเขตภาคเหนือ โดยรวมมีค่าเฉลี่ย อยู่ในระดับต่ำ (Median = 3, IQR = 1.27-6.15) ระดับการศึกษามีความสัมพันธ์ทางบวกกับศักยภาพการวิจัย ในระดับต่ำ ($r = 0.13, p\text{-value} < 0.01$) และการมีส่วนร่วมในการวิจัยมีความสัมพันธ์ทางบวกกับศักยภาพการวิจัย ในระดับปานกลาง ($r = 0.54, p\text{-value} < 0.001$) จากผลการศึกษานี้ ผู้บริหารการพยาบาลควรมีการพัฒนากลยุทธ์ เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการวิจัยของพยาบาล และควรสนับสนุน ให้พยาบาลมีโอกาสพัฒนาระดับการศึกษาให้อยู่ ในระดับที่สูงขึ้น เพื่อเพิ่มศักยภาพในการวิจัยของพยาบาลให้ดียิ่งขึ้น

คำสำคัญ: ปัจจัย, ศักยภาพการทำวิจัย, พยาบาล, โรงพยาบาลศูนย์

*ผู้ให้การติดต่อ วันทนา บุญคง email: naluckae1975@gmail.com

Abstract

The objective of this descriptive research was to examine nurses' research capacity and factors related to the research capacity of nurses in regional hospitals in the Northern Region. Participants were 446 registered nurses working in three northern regional hospitals, selected using a multistage random sampling technique. The research tools consisted of 1) a personal data questionnaire, 2) the Research Participation Questionnaire (RPQ), and 3) the Research Capacity and Culture Tool (RCC Tool). The reliability of the RPQ was tested using Kuder-Richardson 20 (KR-20), with a value of 0.86. The reliability of the RCC tool was tested using the Cronbach's Alpha Coefficient, which was 0.96. The general data were analyzed using descriptive statistics. Analyzing factors related to the research capacity of nurses using Spearman's correlation coefficient test.

The results showed that the research capacity of nurses in regional hospitals in the Northern Region, overall, was at a low level (Median = 3, IQR = 1.27-6.15). Education levels had a positive correlation with research capacity at a low level ($r = 0.13$, $p\text{-value} < 0.01$). Research participation was moderately positively correlated with research capacity ($r = 0.54$, $p\text{-value} < 0.001$). This study suggests that nursing administrators should develop strategies to promote nurses' participation in research and provide opportunities for nurses to further their education in order to the research potential of nurses.

Keywords: Factors, Research Capacity, Nurses, Regional Hospitals

บทนำ

การศึกษาวิจัยทางการแพทย์เพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ถือเป็นหนึ่งในภารกิจในการพัฒนาวิชาชีพพยาบาล จากสถิติของการทำวิจัยทางการแพทย์ในระดับโลก พบว่า ผลงานวิจัยที่ตีพิมพ์ทั้งหมด 34,275 รายการ โดยประเทศที่มีผลงานวิจัยมากที่สุด ได้แก่ สหรัฐอเมริกา (15,155 รายการ) ออสเตรเลีย (2,439 รายการ) จีน (2,076 รายการ) บราซิล (1,803 รายการ) และสหราชอาณาจักร (1,602 รายการ) ตามลำดับ (Zeng & Wu, 2022) องค์การอนามัยโลก ให้คำแนะนำว่าควรสนับสนุนพยาบาล ให้มีการสร้างงานวิจัยทางการแพทย์รวมทั้งส่งเสริมความรู้และศักยภาพในการทำวิจัยของพยาบาล เพื่อให้บริการดูแลสุขภาพอย่างต่อเนื่องในโรงพยาบาลและชุมชน (Wilson et al., 2016) สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ด้านสาธารณสุขระยะ 20 ปี ของกระทรวงสาธารณสุขซึ่งมีแผนยุทธศาสตร์สนับสนุนการพัฒนางานวิจัย และที่เกี่ยวข้องอย่างชัดเจนในแผนที่ 15 ว่าด้วยการพัฒนางานวิจัยและองค์ความรู้ (สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์, 2560) และที่สำคัญสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุขยังได้เพิ่มกลุ่มงานวิจัยและพัฒนาทางการแพทย์ในกรอบโครงสร้างใหม่ของหน่วยงานในราชการบริหารส่วนภูมิภาค

ในประเทศไทย สภาการพยาบาลยังได้กำหนดในประกาศของสภาการพยาบาลให้สมรรถนะด้านการวิจัยเป็นหนึ่งในสมรรถนะของผู้ประกอบวิชาชีพการพยาบาลและผดุงครรภ์ ระดับปริญญาตรีซึ่งพยาบาลวิชาชีพไทยทุกคนควรมี และพยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลศูนย์ โรงพยาบาลทั่วไปก็ส่งเสริมให้พยาบาลต้องมีสมรรถนะด้านการวิจัยเพื่อช่วยสนับสนุนและพัฒนาการดำเนินงานวิจัยและนวัตกรรมของพยาบาลวิชาชีพ (สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์, 2560)

การทำวิจัยทางการพยาบาลมีความสำคัญเนื่องจากการสร้างองค์ความรู้ใหม่ ๆ ทางพยาบาล ซึ่งเป็นประโยชน์ในการพัฒนาวิชาชีพการพยาบาล งานวิจัยทางการพยาบาลช่วยให้มีการพัฒนาการปฏิบัติการพยาบาลและส่งผลดีที่ติดต่อสุขภาพของผู้รับบริการ ดังนั้นศักยภาพการวิจัยในพยาบาลจึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง (McKee, Codd, Dempsey, Gallagher, & Comiskey, 2017) แม้จะเป็นที่ยอมรับว่างานวิจัยทางการพยาบาลมีความสำคัญอย่างไรก็ตามพบว่าการผลิตงานวิจัยทางการพยาบาลยังมีอยู่น้อย ในประเทศไทยพบสถิติการทำวิจัยทางการพยาบาลตั้งแต่ปี พ.ศ. 2554 ถึง พ.ศ. 2563 จำนวนเพียง 1,121 ฉบับ (สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ, 2564) และจากการศึกษาของเพชรน้อย สิงห์ช่างชัย, จิตติพร อิงคถาวรวงศ์, ปารีชาติ หนูนุพระเดช และสุทิสรา เจริญสิน (2559) พบว่า งานวิจัยทางการพยาบาลร้อยละ 80 เป็นการศึกษาในระดับมหาบัณฑิตและดุษฎีบัณฑิตในมหาวิทยาลัย สำหรับการวิจัยของพยาบาลในโรงพยาบาลของรัฐยังมีน้อยมาก และเมื่อสำรวจงานวิจัยที่ได้รับการตีพิมพ์และเผยแพร่ของโรงพยาบาลศูนย์ เขตภาคเหนือ 5 ปีย้อนหลัง พบว่า มีการทำวิจัยทางการพยาบาลเพียงร้อยละ 2.48 เท่านั้น (สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ, 2564) ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากพยาบาลยังขาดศักยภาพในการทำวิจัย ดังจะเห็นได้ว่าเหตุผลหนึ่งที่ทำให้พยาบาลวิชาชีพยังผลิตผลงานวิจัยได้น้อย คือ การขาดความรู้และประสบการณ์การทำวิจัย (เยาวเรศ ก้านมะลิ และนิตยา ดาวเจริญ, 2563) นอกจากนี้พยาบาลขาดทักษะและความมั่นใจในการทำวิจัยและยังมีความต้องการเสริมสร้างทักษะและความมั่นใจในการทำวิจัยด้วย (เพชรน้อย สิงห์ช่างชัย, จิตติพร อิงคถาวรวงศ์, ปารีชาติ หนูนุพระเดช และสุทิสรา เจริญสิน, 2559) ซึ่งข้อมูลดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าการที่พยาบาลทำวิจัยที่น้อยนั้นอาจมีสาเหตุมาจากการที่พยาบาลยังมีศักยภาพในการทำวิจัยไม่เพียงพอ

ศักยภาพการวิจัย (Research Capacity) หมายถึงความสามารถในการดำเนินการวิจัยซึ่งครอบคลุมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับทั้งการใช้และการทำวิจัย (Dorgan, 2018) สอดคล้องกันกับแนวความคิดของคูก (Cooke, 2005) ที่สะท้อนให้เห็นว่าศักยภาพการวิจัยของบุคคล เป็นเป้าหมายของการสร้างศักยภาพการวิจัยโดยเป็นทั้งการพัฒนาทักษะความสามารถในการทำวิจัยในระดับบุคคลและการนำไปสู่การปฏิบัติด้วย ดังนั้นศักยภาพการทำวิจัยในพยาบาลจึงมีความสำคัญ เนื่องจากผลจากการทำวิจัยจะนำไปสู่การปฏิบัติทางคลินิกที่มีประสิทธิภาพที่มากขึ้นและส่งผลให้เกิดผลลัพธ์ที่ดีต่อสุขภาพของผู้ป่วย (Cooke, 2005; Chen, Sun, Tang, & Castro, 2019) สำหรับการศึกษเกี่ยวกับศักยภาพการวิจัยโดยเฉพาะในพยาบาลพบว่ายังมีไม่มากนัก ในประเทศออสเตรเลียมีการศึกษาศักยภาพการวิจัยในแพทย์ พยาบาล และบุคลากร ด้านสุขภาพในเขตชัตนีย์ตะวันตก โดยใช้เครื่องมือประเมินศักยภาพในการวิจัยและวัฒนธรรม (Research Capacity in Context Tool (RCCT)) ของโฮล์เดน และคณะ (Holden, Pager, Golenko, Ware, & Weare, 2012) พบว่า ศักยภาพด้านการวิจัยในระดับบุคคลของพยาบาลและแพทย์มีความแตกต่างกันอย่างมี

นัยสำคัญทางสถิติ โดยศักยภาพการวิจัยของแพทย์มีค่าเฉลี่ย 6.24 (S.D. = 1.57) ในขณะที่ศักยภาพการวิจัยของพยาบาลมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.90 (S.D. = 0.94) นอกจากนี้ หมิงจู่ และคณะ (Ming-zhu, Ri-hua, Qiao-cong, Jie-fen, & Li-mei, 2019) ศึกษาเกี่ยวกับตัวกำหนดศักยภาพในการวิจัยของพยาบาลในโรงพยาบาลระดับตติยภูมิในประเทศจีน ผลการศึกษาพบว่า พยาบาลมีคะแนนเฉลี่ยของศักยภาพการวิจัย คือ 49.64 (S.D. = 23.60) โดยพยาบาล ส่วนใหญ่ ร้อยละ 89.2 มีศักยภาพการวิจัยที่ต่ำ

จากการศึกษาที่ผ่านมาพบว่า การมีส่วนร่วมในการวิจัย (Research Participation) เป็นปัจจัยที่มีผลต่อศักยภาพการวิจัยของพยาบาล ซึ่งการมีส่วนร่วมในการวิจัย หมายถึงการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทุกขั้นตอนของการวิจัย ไม่ว่าจะเป็นการร่วมทำวิจัยกับบุคคลอื่นหรือการดำเนินการวิจัยด้วยตนเอง (Tsai, 2000) สอดคล้องกับการศึกษาของฮาวเวิร์ด และคณะ (Howard, Ferguson, Wilkinson, & Campbell, 2013) ที่ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมในการวิจัยและปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อศักยภาพในการวิจัยของนักโภชนาการ ในควีนส์แลนด์ ประเทศออสเตรเลีย พบว่า การมีส่วนร่วมในการวิจัยส่งผลให้นักโภชนาการมีศักยภาพการวิจัยเพิ่มขึ้น และการศึกษาของอลิสัน และคณะ (Alison, Zafiroopoulos, & Heard, 2017) ที่พบว่าระดับการศึกษาสูงสุดมีความสัมพันธ์กับศักยภาพการวิจัย

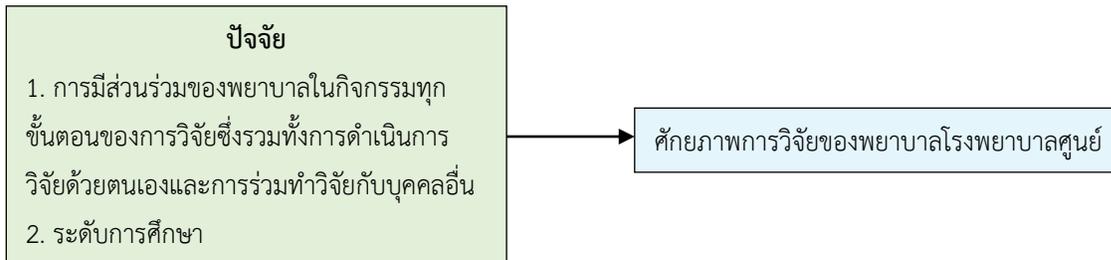
โรงพยาบาลศูนย์เป็นโรงพยาบาลระดับตติยภูมิ สังกัดกระทรวงสาธารณสุข ให้บริการสุขภาพในระดับซับซ้อนแก่ประชาชนรวมทั้งเป็นแหล่งฝึกสำคัญของนักศึกษาพยาบาล โรงพยาบาลศูนย์สนับสนุนการทำวิจัยและนำผลการวิจัยมาพัฒนาคุณภาพการดูแล เช่น พันธกิจของโรงพยาบาลศูนย์ลำปางด้านการศึกษาที่มุ่งถึงการผลิตบุคลากรทางการแพทย์ ส่งเสริมงานทำวิจัยที่สอดคล้องกับสังคมไทยเป็นต้น แต่จากสถิติ 5 ปีย้อนหลังตั้งแต่ปี พ.ศ. 2559-2563 พบผลงานวิจัยทางการพยาบาลที่ได้รับการตีพิมพ์ระดับประเทศเพียง 54, 33, 16, 5 และ 4 เรื่องตามลำดับ ซึ่งมีแนวโน้มลดลง ส่วนการนำเสนอรายงานวิจัยและการตีพิมพ์พบว่าทำได้สำเร็จเพียง 112 เรื่องใน 5 ปี (กลุ่มงานวิจัยและพัฒนาโรงพยาบาลลำปาง, 2564) การผลิตผลงานวิจัยที่ไม่มากนักของพยาบาลในโรงพยาบาลศูนย์ อาจเป็นผลสะท้อนของศักยภาพการวิจัยของพยาบาลซึ่งยังต้องการพัฒนาอย่างเป็นระบบ และขาดผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัยเพื่อทำวิจัยโดยสิ่งสำคัญ คือ การตระหนักถึงศักยภาพของพยาบาลผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัย (Cooper, Sanders, & Pashayan, 2021) การศึกษาศักยภาพการวิจัยและปัจจัยที่คาดว่าจะเกี่ยวข้องกับศักยภาพการวิจัยในพยาบาลจะทำให้เข้าใจสถานการณ์ปัญหา รวมถึงการนำไปสู่การหาแนวทาง หรือกลยุทธ์ในการพัฒนาศักยภาพการวิจัยของพยาบาลได้ อย่างไรก็ตามยังไม่พบว่ามีการศึกษาดังกล่าวในประเทศไทยและรวมถึงในโรงพยาบาลศูนย์มาก่อน และแม้จะพบว่ามีการศึกษาวิจัยในต่างประเทศ แต่โดยส่วนใหญ่เป็นการศึกษาระดับศักยภาพการวิจัยหรือการศึกษาในแง่มุมอื่น และเป็นการศึกษาในสหสาขาวิชาซึ่งด้านสุขภาพ สำหรับประเทศไทยพบว่ายังไม่มีการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ในพยาบาลโดยตรง ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาศักยภาพการวิจัยและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับศักยภาพการวิจัยของพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลศูนย์ ซึ่งผลจากการวิจัยจะทำให้ทราบระดับศักยภาพการวิจัยของพยาบาล และความสัมพันธ์ของปัจจัยที่เกี่ยวข้องคือระดับการศึกษาและการมีส่วนร่วมในการวิจัยกับศักยภาพการวิจัยของพยาบาล ซึ่งจะเป็ข้อมูลพื้นฐานที่เป็นประโยชน์ในการศึกษาวิจัยและการพัฒนาศักยภาพการวิจัยของพยาบาลในโรงพยาบาลศูนย์ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาศักยภาพการวิจัยของพยาบาล โรงพยาบาลศูนย์ในเขตภาคเหนือ
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมในการวิจัย ระดับการศึกษา และศักยภาพการวิจัยของพยาบาล โรงพยาบาลศูนย์ในเขตภาคเหนือ

กรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการศึกษาศักยภาพการวิจัยตามกรอบแนวคิดการประเมินการสร้างศักยภาพการวิจัยของคุณ (Cooke, 2005) ในระดับบุคคล ซึ่งศักยภาพการวิจัย หมายถึง ความสามารถในการดำเนินการวิจัยของพยาบาล โดยครอบคลุมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับทั้งการทำวิจัยและการใช้ผลงานวิจัย ส่วนการมีส่วนร่วมในการวิจัย หมายถึง การมีส่วนร่วมของพยาบาลในกิจกรรมทุกขั้นตอนของการวิจัยไม่ว่าจะเป็นการดำเนินการวิจัยด้วยตนเอง หรือการร่วมทำวิจัยกับบุคคลอื่น และการมีส่วนร่วมในการสัมมนาวิจัย การอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการวิจัยและการเผยแพร่ผลการวิจัยทั้งในระดับประเทศและระดับนานาชาติ เป็นต้น จากแนวคิดของคุณ (Cooke, 2005) และการทบทวนวรรณกรรม พบว่า ระดับการศึกษาแบ่งเป็น ปริญญาตรี ปริญญาโท และปริญญาเอกซึ่งเป็นปัจจัยระดับบุคคลและการมีส่วนร่วมในการวิจัยเป็นปัจจัยที่มีเกี่ยวข้องกับการพัฒนาศักยภาพการวิจัยในบุคคล ดังแสดงในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษานี้เป็นการวิจัยแบบพรรณนาเชิงความสัมพันธ์ (Descriptive Correlational Research) ดำเนินการศึกษาระหว่าง วันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2566 ถึง วันที่ 20 มิถุนายน 2566 ณ โรงพยาบาลลำปาง โรงพยาบาลนครพิงค์ และโรงพยาบาลอุตรดิตถ์

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ พยาบาลวิชาชีพปฏิบัติงานในโรงพยาบาลศูนย์เขตภาคเหนือ ได้แก่ พยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลลำปาง โรงพยาบาลเชียงรายประชานุเคราะห์ โรงพยาบาลนครพิงค์ โรงพยาบาลอุตรดิตถ์ โรงพยาบาลพุทธชินราช และโรงพยาบาลสวรรคค์ประชารักษ์ จำนวน 5,314 คน

กลุ่มตัวอย่าง คือ พยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลศูนย์ เขตภาคเหนือ คำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรทาร์ยามาเน่ (บุญใจ ศรีสถิตย์, 2553) กำหนดค่าความคาดเคลื่อนที่ร้อยละ 5 ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 372 คน และเพิ่มจำนวนกลุ่มตัวอย่างสำหรับกรณีข้อมูลสูญหายอีกร้อยละ 20 เท่ากับ 74 คน รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 446 คน ใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multistage Random Sampling) โดยการสุ่มโรงพยาบาลศูนย์ เขตภาคเหนือ ใช้อัตราส่วน 2 : 1 ได้จำนวน 3 โรงพยาบาล จากทั้งหมด 6 โรงพยาบาล ได้แก่ โรงพยาบาลลำปาง โรงพยาบาลนครพิงค์ โรงพยาบาลอุตรดิตถ์ จากนั้นสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) โดยคำนวณตามสัดส่วนเพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างพยาบาลในแต่ละโรงพยาบาลและแต่ละงานการพยาบาลตามลำดับ โดยมีเกณฑ์การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

เกณฑ์การคัดเลือก ได้แก่ พยาบาลวิชาชีพทุกคนที่มีประสบการณ์การทำงานมาเป็นเวลาอย่างน้อย 1 ปี

เกณฑ์การคัดออก ได้แก่ พยาบาลวิชาชีพที่อยู่ในระหว่างการลาป่วย ลาคลอด หรือลาศึกษาต่อ ในระหว่างการเก็บข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลสำหรับงานวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม ประกอบด้วย 3 ส่วน ดังนี้

1. แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล ประกอบด้วยข้อความเกี่ยวกับ อายุ เพศ ประสบการณ์การทำงาน ในแผนกปัจจุบัน สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา และการฝึกอบรมด้านการวิจัย

2. แบบสอบถามการมีส่วนร่วมในการวิจัย (Research Participation Questionnaire (RPQ)) ของไช่ และคณะ (Tsai, 2000) แปลและดัดแปลงข้อความคำถามเป็นภาษาไทยโดยผู้ศึกษา ประกอบด้วยข้อความการมีส่วนร่วมในการวิจัยทั้งหมด 30 ข้อ ลักษณะแบบสอบถามเป็นการประเมินโดยคำตอบใช่หรือไม่ใช่ กำหนดคะแนนตั้งแต่ 0 ถึง 30 คะแนน คำตอบ "ใช่" เท่ากับ 1 คะแนนและ "ไม่ใช่" เท่ากับ 0 คะแนน การแปลผลคะแนนการมีส่วนร่วมในการวิจัยของพยาบาลวิชาชีพ มีการแปลผลโดยนำค่าคะแนนสูงสุดลบด้วยค่าคะแนนต่ำสุดหารด้วยจำนวนชั้น (บุญใจ ศรีสถิตินรากร, 2553) การแปลผลแบ่งออกเป็น 3 ระดับ ได้แก่ ระดับสูง ระดับปานกลาง และระดับต่ำ ดังนี้

ค่าคะแนนเฉลี่ย 20.01-30.00 หมายถึง การมีส่วนร่วมในการวิจัยของพยาบาลอยู่ในระดับสูง

ค่าคะแนนเฉลี่ย 10.01-20.00 หมายถึง การมีส่วนร่วมในการวิจัยของพยาบาลอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าคะแนนเฉลี่ย 0-10.00 หมายถึง การมีส่วนร่วมในการวิจัยของพยาบาลอยู่ในระดับต่ำ

3. แบบวัดศักยภาพและวัฒนธรรมการวิจัย (Research Capacity and Culture Tool (RCC Tool)) ของโฮล์เดน และคณะ (Holden, Pager, Golenko, Ware, & Weare, 2012) แปลข้อความคำถามเป็นภาษาไทยโดยผู้ศึกษา ประกอบด้วยข้อความการวัดศักยภาพการวิจัยของพยาบาล ทั้งหมด 15 ข้อคำถาม ใช้มาตราวัดแบบลิเคิร์ต (Likert Scale) ที่มีคะแนน 1-10 โดยคะแนน 1 หมายถึง ระดับทักษะหรือความสำเร็จที่ต่ำที่สุด ส่วนคะแนน 10 เป็นระดับทักษะหรือความสำเร็จสูงสุด

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

แบบสอบถามการมีส่วนร่วมในการวิจัย ผู้วิจัยใช้กระบวนการแปลย้อนกลับ (Back-Translation) ตามขั้นตอนของ Hilton & Skrutkowski (2002) หลังจากนั้นผู้วิจัยนำเครื่องมือไปทดลองใช้กับพยาบาลวิชาชีพ ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 15 คน ได้ค่าความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha) เท่ากับ 0.96

แบบวัดศักยภาพและวัฒนธรรมการวิจัย ผู้วิจัยใช้กระบวนการแปลย้อนกลับ (Back-Translation) ตามขั้นตอนของ Hilton & Skrutkowski (2002) หลังจากนั้นผู้วิจัยนำเครื่องมือ ไปทดลองใช้กับพยาบาลวิชาชีพ จำนวน 15 คน ซึ่งมีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่าง ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) เท่ากับ 0.86

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองภายหลังการได้รับการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย ตามขั้นตอนดังนี้

1. หลังจากโครงร่างได้ผ่านการรับรองจากคณบดีคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ผู้วิจัยขอหนังสือจากคณะบดีพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ถึงผู้อำนวยการโรงพยาบาลนครพิงค์ โรงพยาบาลลำปางและโรงพยาบาลอุตรดิตถ์เพื่อขออนุญาตในการรวบรวมข้อมูล
2. เมื่อได้รับอนุญาตให้รวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยติดต่อขอพบหัวหน้าฝ่ายการพยาบาล เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์และกระบวนการวิจัย และขออนุญาตดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล พร้อมทั้งของจำนวนพยาบาลที่ปฏิบัติงาน เพื่อทำการสุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนของพยาบาลในแต่ละแผนกของกลุ่มงานการพยาบาล
3. ผู้วิจัยเข้าพบหัวหน้าหอผู้ป่วยเพื่อชี้แจงเกี่ยวกับการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง คุณสมบัติของกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการ วิธีการสุ่มตัวอย่าง วิธีการแจกแบบสอบถาม วิธีการรวบรวมแบบสอบถาม วิธีการส่งแบบสอบถามกลับและวิธีการติดต่อผู้วิจัย
4. ผู้วิจัยจัดเตรียมชุดแบบสอบถามบรรจุในซองสีน้ำตาล ซึ่งประกอบด้วยเอกสารข้อมูลสำหรับอาสาสมัคร เอกสารแสดงความยินยอมของผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย และซองสีน้ำตาลสำหรับส่งแบบสอบถามกลับคืน โดยให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามด้วยตนเองและกำหนดเวลาให้ 2 สัปดาห์ เมื่อครบกำหนด 2 สัปดาห์ ให้ผู้ตอบแบบสอบถามคืนแบบสอบถามโดยใส่ซองปิดผนึกแยกเอกสารแสดงความยินยอมเข้าร่วมการวิจัย และแบบสอบถามอย่างละ 1 ซอง นำมาใส่กล่องที่เตรียมไว้ โดยผู้วิจัยเดินทางไปรับแบบสอบถามกลับคืนด้วยตนเอง
5. ผู้วิจัยทำการตรวจสอบความถูกต้อง ครบถ้วนด้วยตัวผู้วิจัยเอง จากนั้นนำข้อมูลมาวิเคราะห์ทางสถิติ โดยผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามกลับคืนทุกฉบับจำนวน 446 ฉบับ ซึ่งมีเนื้อหาครบถ้วนสมบูรณ์ สามารถนำมาวิเคราะห์ข้อมูลได้ คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคล และศักยภาพการวิจัยของพยาบาล โดยใช้สถิติเชิงพรรณนาด้วยการแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่ามัธยฐาน และค่าพิสัยควอไทล์
2. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างระดับการศึกษากับศักยภาพการวิจัยของพยาบาล และการมีส่วนร่วมในการวิจัยกับศักยภาพการวิจัยของพยาบาล โดยใช้สถิติสหสัมพันธ์สเปียร์แมน (Spearman Rank Correlation Coefficient) กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 และทดสอบการกระจายของข้อมูลโดยใช้สถิติทดสอบโคลโมโกรอฟ-สมิรโนฟ (Kolmogorov- Smirnov Test) และพบว่าข้อมูลการมีส่วนร่วมในการวิจัย ศักยภาพการวิจัยมีการกระจายไม่เป็นโค้งปกติ

การพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง

โครงการวิจัยได้รับการพิจารณารับรองจริยธรรมการวิจัยจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยของคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (2565- EXP103) และจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยของโรงพยาบาลลำปาง โรงพยาบาลอุตรดิตถ์ และโรงพยาบาลนครพิงค์ ตามหนังสือรับรองเลขที่ 014/66, 16/2566 และ 013/66 ตามลำดับ ผู้วิจัยพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่างโดยทำหนังสือแนะนำตัวและชี้แจงการวิจัย ขอความร่วมมือ และให้เซ็นหนังสือยินยอมก่อนการเข้าร่วมวิจัย ผู้วิจัยจัดทำเอกสารแบบสอบถามเป็นรายบุคคลโดยแยกซองปิดผนึกของแบบสอบถามและแบบเซ็นยินยอมการเข้าร่วมวิจัย ชี้แจงให้ทราบว่าข้อมูลทั้งหมดจะถูกเก็บเป็นความลับ และผลการวิจัยนำเสนอเป็นแบบภาพรวมในเชิงวิชาการและนำไปใช้ประโยชน์ในการวิจัยครั้งนี้เท่านั้น ในระหว่างที่เข้าร่วมวิจัย ผู้เข้าร่วมวิจัยสามารถออกจากการวิจัยได้โดยไม่มีผลกระทบใด ๆ

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างจำนวน 446 คน มีอายุเฉลี่ย 45.72 ปี และอยู่ในช่วง 41-50 ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 29.80 (Mean = 45.72, S.D. = 2.50) ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 94.40 มีสถานภาพคู่ คิดเป็นร้อยละ 46.20 มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 91.70 มีตำแหน่งที่ปฏิบัติงานเป็นพยาบาลวิชาชีพระดับชำนาญการ คิดเป็นร้อยละ 61.70 และมีประสบการณ์ทำงานอยู่ในช่วง 1-10 ปีมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 41.10 หน่วยงานที่ปฏิบัติงานมากที่สุดใน 3 อันดับแรก ได้แก่ หอผู้ป่วยศัลยกรรม คิดเป็นร้อยละ 20.00 รองลงมาเป็นหอผู้ป่วยอายุรกรรม คิดเป็นร้อยละ 16.00 และอื่น ๆ (หอผู้ป่วยหนัก, หน่วยตรวจพิเศษ) คิดเป็นร้อยละ 12.10 ส่วนใหญ่ปฏิบัติงาน 8 ชั่วโมง คิดเป็นร้อยละ 74.20 และมีโอกาสเข้ารับการประชุม/อบรมเกี่ยวกับกระบวนการทำวิจัยปีละครั้งมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 31.80

2. ศักยภาพการวิจัยของพยาบาล โรงพยาบาลศูนย์ เขตภาคเหนือ

พบว่า ศักยภาพการวิจัยของพยาบาล โรงพยาบาลศูนย์ อยู่ในระดับต่ำ (Median = 3, IQR = 1.27-6.15) ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ศักยภาพการวิจัยของกลุ่มตัวอย่าง (n=446)

ตัวแปร	Median	IQR	ระดับ
ศักยภาพการวิจัยของพยาบาล โรงพยาบาลศูนย์โดยรวม	3	1.20-6.15	ต่ำ

3. ความสัมพันธ์ระหว่างระดับการศึกษา การมีส่วนร่วมในการวิจัย และศักยภาพการวิจัยของพยาบาล โรงพยาบาลศูนย์ เขตภาคเหนือ

พบว่า ระดับการศึกษามีความสัมพันธ์ทางบวกกับศักยภาพการวิจัยของพยาบาลในระดับต่ำ ($r = 0.13$, $p\text{-value} < 0.01$) และการมีส่วนร่วมในการวิจัยมีความสัมพันธ์ทางบวกกับศักยภาพการวิจัยของพยาบาลในระดับปานกลาง ($r = 0.54$, $p\text{-value} < 0.001$) ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างระดับการศึกษา และการมีส่วนร่วมในการวิจัยกับศักยภาพการวิจัยของพยาบาล โรงพยาบาลศูนย์ (n=446)

ตัวแปร	ศักยภาพการวิจัยของพยาบาล	P-value
ระดับการศึกษา	0.13	<0.01*
การมีส่วนร่วมในการวิจัย	0.54	<0.001**

* $p\text{-value} < 0.01$, ** $p\text{-value} < 0.001$

การอภิปรายผล

ผลการศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับศักยภาพการวิจัยของพยาบาล ในโรงพยาบาลศูนย์ เขตภาคเหนือ สามารถอภิปรายตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

ด้านศักยภาพการวิจัยของพยาบาลโรงพยาบาลศูนย์ พบว่า ศักยภาพการวิจัยของพยาบาล โรงพยาบาลศูนย์ อยู่ในระดับต่ำ (Median = 3, IQR = 1.27-6.15) สอดคล้องกับการศึกษาของ หมิงจู้ และคณะ (Ming-zhu, Ri-hua, Qiao-cong, Jie-fen, & Li-mei, 2019) ที่พบว่าพยาบาลส่วนใหญ่ถึงร้อยละ 89.20 มีความสามารถในการวิจัยต่ำ และการศึกษาของคาโซกะ และคณะ (Kazoka, Pilmane, & Edelmers, 2020) ที่ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเพิ่มศักยภาพการวิจัยในสถาบันอุดมศึกษาในแทนซาเนีย ประเทศออสเตรเลีย ซึ่งผลการศึกษานี้พบเช่นกันว่าศักยภาพการวิจัยของพยาบาลส่วนใหญ่ (60.90%) อยู่ในระดับต่ำ ผลการศึกษาในครั้งนี้สามารถอธิบายได้ว่าศักยภาพการวิจัยของพยาบาลอยู่ในระดับต่ำ เนื่องจากการขาดความรู้ ทักษะในการดำเนินการวิจัย โดยพบว่าพยาบาลส่วนใหญ่ในโรงพยาบาลศูนย์มีวุฒิการศึกษาในระดับปริญญาตรี ถึงร้อยละ 91.70 ของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งระดับการศึกษาดังกล่าว

อาจส่งผลให้ศักยภาพในการวิจัยของพยาบาลในโรงพยาบาลศูนย์ต่ำได้ และยังพบว่าพยาบาลมีโอกาสเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับกระบวนการทำวิจัยน้อย โดยผลการศึกษานี้พบว่าพยาบาลโรงพยาบาลศูนย์เข้ารับการประชุมหรือร่วมอบรมที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยเพียงปีละ 1 ครั้ง ร้อยละ 31.80 และปีละ 2 ครั้ง ร้อยละ 29.40 การที่พยาบาลส่วนใหญ่ได้รับการอบรมด้านการวิจัยค่อนข้างน้อย อาจเป็นเหตุผลหนึ่งที่ส่งผลทำให้ศักยภาพการวิจัยของพยาบาลต่ำ การฝึกอบรมการทำวิจัยจะช่วยเพิ่มศักยภาพการวิจัยของพยาบาล ดังนั้นการที่พยาบาลเข้ารับการอบรมน้อยจึงอาจทำให้มีความรู้และประสบการณ์ไม่เพียงพอต่อการดำเนินการวิจัยได้เนื่องจากขาดการพัฒนาทักษะและความสามารถในการวิจัย สอดคล้องกับการศึกษาของคูก (Cooke, 2005) กล่าวว่าไว้ว่าศักยภาพการวิจัยถูกสร้างขึ้นได้โดยการพัฒนาทักษะและความมั่นใจผ่านการฝึกอบรมและการสร้างโอกาสในการประยุกต์ใช้ทักษะต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยส่งเสริมประสบการณ์หรือกิจกรรมในด้านการวิจัย รวมทั้งส่งเสริมให้เกิดทัศนคติเชิงบวกต่อการทำวิจัยด้วย

นอกจากนี้ยังพบว่าในโรงพยาบาลศูนย์มีโครงสร้างสนับสนุนการทำวิจัยไม่เพียงพอ โดยในส่วนของระบบการสืบค้นวรรณกรรมของพยาบาลพบว่าทำได้น้อยมาก เนื่องจากโรงพยาบาลศูนย์ไม่มีฐานข้อมูลที่สามารถเข้าไปสืบค้นได้เมื่อเทียบกับพยาบาลที่กำลังศึกษาในระดับปริญญาโทที่สามารถใช้ฐานข้อมูลจากมหาวิทยาลัยที่ศึกษาเข้าสืบค้นข้อมูลได้ง่ายมากกว่า ประกอบกับพยาบาลในโรงพยาบาลศูนย์ มีเวลาในการทำวิจัยน้อยจากการที่ต้องขึ้นเวรและมีภาระงานมากทำให้ขาดความกระตือรือร้นในการทำวิจัย จึงส่งผลให้พยาบาลส่วนใหญ่รับรู้ว่าตนมีศักยภาพการวิจัยหรือมีความสามารถในการดำเนินการวิจัยในระดับต่ำ (Duncombe, 2018; Rojaye & Netangaheni, 2023) ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของคูก (Cooke, 2005) ที่กล่าวว่าปัจจัยส่งเสริมศักยภาพการวิจัยในด้านการอำนวยความสะดวก รวมถึงโครงสร้างพื้นฐานและกระบวนการที่จัดตั้งขึ้นเป็นสิ่งช่วยส่งเสริมให้โครงการวิจัยดำเนินไปอย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพ

สำหรับความสัมพันธ์ระหว่างระดับการศึกษากับศักยภาพการวิจัย พบว่าระดับการศึกษามีความสัมพันธ์ทางบวกกับศักยภาพการวิจัยของพยาบาล โรงพยาบาลศูนย์ ($r = 0.13, p\text{-value} < 0.01$) สอดคล้องกับการศึกษาของอลิสัน และคณะ (Alison, Zafiroopoulos, & Heard, 2017) ที่พบว่าข้อมูลส่วนบุคคลที่มีผลต่อศักยภาพการวิจัยประการหนึ่งคือ ระดับการศึกษา โดยพยาบาลที่มีการศึกษาสูงจะยังมีศักยภาพการวิจัยสูง รวมทั้งสอดคล้องกับงานของหลี่ และคณะ (Li, Chen, Wang, Kong, & Ying, 2019) ที่พบว่า พยาบาลระดับปริญญาโทถึงร้อยละ 91 มีศักยภาพการวิจัยที่ดีหรือดีเยี่ยม ทั้งนี้สามารถอธิบายได้ว่าหลักสูตรการเรียนในระดับปริญญาโทจะมีกระบวนการให้นักศึกษาได้เรียนรู้กระบวนการในการดำเนินการวิจัย ซึ่งรวมถึงการทบทวนวรรณกรรม การวิเคราะห์ข้อมูลวิจัยเชิงปริมาณ/เชิงคุณภาพ การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย การออกแบบแบบสอบถาม โดยในรายวิชาวิจัยการพยาบาล และวิทยานิพนธ์หรือสารนิพนธ์หรือการค้นคว้าอิสระ (IS) กำหนดให้นักศึกษาทุกคนต้องเรียนรู้และลงมือฝึกปฏิบัติเพื่อให้มีประสบการณ์ ในการทำวิทยานิพนธ์จริง จึงทำให้พยาบาลที่ศึกษาในระดับปริญญาโทมีความรู้ ทักษะและความสามารถในการทำวิจัยสูงเป็นการเพิ่มศักยภาพการวิจัยให้ดียิ่งขึ้น

ผลการศึกษานี้ยังพบว่าความสัมพันธ์ทางบวกระหว่างการมีส่วนร่วมในการวิจัยกับศักยภาพการวิจัยโรงพยาบาลศูนย์ อยู่ในระดับปานกลาง ($r = 0.54, p\text{-value} < 0.001$) ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของแม็กกี และคณะ

(McKee, Codd, Dempsey, Gallagher, & Comiskey, 2017) ที่พบความสัมพันธ์ทางบวกระหว่างการมีส่วนร่วมในการวิจัยและศักยภาพการวิจัยของพยาบาลนี้สอดคล้องกับการศึกษาของเฟลนาดี และคณะ (Flenady, Dwyer, Kahl, Sobolewska, Reid-Searl & Signal, 2022) ที่พบว่า ผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัยจะสร้างและส่งเสริมความรู้จัก และ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการวิจัยซึ่งจะช่วยให้นักวิจัยมือใหม่มีศักยภาพเพิ่มขึ้น (Hawke et al., 2020) ดังนั้นกลยุทธ์ในการพัฒนาศักยภาพการวิจัยทางการพยาบาล คือ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในกิจกรรม การวิจัย นอกจากนี้การศึกษาของโอไบรอัน และคณะ (O'Brien, Furlong, Coughlan, Fox, & Darley, 2022) ยังพบว่าการมีส่วนร่วมในการวิจัยในทุกขั้นตอนของกระบวนการวิจัยตั้งแต่การออกแบบคำถามไปจนถึงการเผยแพร่ผลการวิจัยส่งผลต่อศักยภาพการวิจัยของพยาบาล หากพยาบาลมีส่วนร่วมในการวิจัยจะทำให้เกิดทักษะและความรู้เกี่ยวกับการทำวิจัย ซึ่งความรู้และทักษะที่ได้รับนี้จะนำไปสู่การไตร่ตรองและการรับรู้อื่น ๆ โดยผลลัพธ์สุดท้าย คือ การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมโดยสามารถปฏิบัติกรวิจัยได้ (Montgomery, Ward, Raybin, Balian, Gilger, & Smith, 2021) สอดคล้องกับแนวคิดของคูก (Cooke, 2005) ที่แสดงให้เห็นความเชื่อมโยงของการมีส่วนร่วมในการวิจัยในลักษณะของการเป็นหุ้นส่วน (Partnership) และความร่วมมือ (Collaboration) ในการวิจัย ซึ่งช่วยสนับสนุนกระบวนการสร้างศักยภาพการวิจัยโดยเป็นการส่งเสริมให้บุคลากรผู้ปฏิบัติได้เป็นส่วนหนึ่งของการวิจัยและมีส่วนร่วมในการวิจัย ซึ่งการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการวิจัย ย่อมช่วยให้แต่ละบุคคลที่มีส่วนร่วมในการวิจัยนั้นมีประสบการณ์ ทักษะ และความรู้ในกระบวนการของการดำเนินการวิจัยซึ่งเป็นการเพิ่มศักยภาพการวิจัยรวมถึงเพิ่มประสิทธิภาพการใช้งานวิจัยและผลการวิจัยด้วย ดังนั้นการมีส่วนร่วมในการวิจัยจึงเป็นปัจจัยที่มีผลต่อศักยภาพการวิจัยของพยาบาล โดยการมีส่วนร่วมในการวิจัยทำให้มีโอกาสเข้าร่วมในกิจกรรมและขั้นตอนการวิจัย ตั้งแต่การวิเคราะห์ปัญหาการทบทวนวรรณกรรม การประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติ ไปจนถึงการเป็นผู้นำหรือการดูแลโครงการวิจัยขนาดใหญ่ (Migliorini, McDowell, Turville, Bevilacqua, & Harvey, 2022) ดังนั้นการที่พยาบาลมีส่วนร่วมในกิจกรรมวิจัยต่าง ๆ ในกระบวนการวิจัย ไม่ว่าจะเป็นการเป็นผู้ร่วมวิจัยหรือการเป็นผู้ช่วยวิจัยก็ตาม โดยมีส่วนร่วมในขั้นตอนต่าง ๆ ของการวิจัยจะทำให้พยาบาลเกิดความรู้ ความเข้าใจในกระบวนการวิจัย เกิดทักษะและความสามารถในการทำวิจัย ส่งผลต่อความมั่นใจในการทำวิจัยจึงทำให้ศักยภาพการวิจัยเพิ่มขึ้น

การนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. สำหรับผู้บริหารการพยาบาล ผู้บริหารกลุ่มภารกิจด้านการพยาบาลควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการทำวิจัยของพยาบาล และมีการอำนวยความสะดวกในการวิจัย เช่น การสนับสนุนฐานข้อมูลในการสืบค้นวรรณกรรม การจัดตั้งทีมที่ปรึกษางานวิจัย และการสนับสนุนเวลาเข้าอบรมโครงการวิจัย นอกจากนี้ ผู้บริหารควรหากกลยุทธ์หรือแนวทางอื่น ๆ ในการพัฒนาศักยภาพการวิจัยของพยาบาลร่วมด้วย เช่น การส่งเสริมสนับสนุนให้มีการเรียนในระดับสูงกว่าปริญญาตรี เป็นต้น

2. สำหรับพยาบาลผู้ปฏิบัติการ ควรจะแสวงหาโอกาสในการเพิ่มพูนความรู้ ทักษะในการวิจัย หรือเข้าร่วมในกิจกรรมการวิจัย เพื่อเป็นการพัฒนาศักยภาพการวิจัยของตนเองมากขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับศักยภาพการวิจัยของพยาบาลวิชาชีพในโรงพยาบาลระดับอื่น ๆ ในประเทศไทย เพื่อให้ได้ข้อมูลในเชิงลึกและเป็นประโยชน์ในการพัฒนาศักยภาพการวิจัยของพยาบาลต่อไป
2. ควรศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาศักยภาพการวิจัยของพยาบาลวิชาชีพในโรงพยาบาลศูนย์

เอกสารอ้างอิง

- กลุ่มงานวิจัยและพัฒนาโรงพยาบาลลำปาง. (2564). *สถิติการทำวิจัยของพยาบาล*. สืบค้นเมื่อวันที่ 6 มกราคม 2564 จาก <https://lphnd.com/rnd/>
- เพชรน้อย สิงห์ช่างชัย, ฐิติพร อิงคदारวงศ์, ปาริชาติ หนูนพระเดช และสุทิสรา เจริญสิน. (2559). ผลของการใช้โปรแกรมการพัฒนาศักยภาพนักวิจัยต่อการใช้ผลการวิจัยและความพอใจของพยาบาลในโรงพยาบาลศูนย์แห่งหนึ่งในภาคใต้. *วารสารอัล-ฮิกมะฮฺ มหาวิทยาลัยฟาฏอนี*, 4(8), 23-34.
- เยาวเรศ ก้านมะลิ และนิตยา ดาวเชิญ. (2563). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการผลิตผลงานวิจัยของพยาบาลวิชาชีพกลุ่มภารกิจด้านการพยาบาล โรงพยาบาลกาฬสินธุ์. *วารสารโรงพยาบาลมหาสารคาม*, 17(1), 49-57.
- บุญใจ ศรีสถิตนรากร. (2553). *ระเบียบวิธีการวิจัยทางพยาบาลศาสตร์* (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: คณะพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์. (2560). *แผนยุทธศาสตร์กระทรวงสาธารณสุข ปีงบประมาณ พ.ศ.2560*. นนทบุรี: สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์. สืบค้นเมื่อ 12 มีนาคม 2564 จาก <https://drive.google.com/file/d/1aU3786pUaL0finYXrCmqK2PJ4RusVSl8/view?pli=1>
- สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ. (2564). *สถิติการทำวิจัยของไทย*. สืบค้นเมื่อ 1 มกราคม 2564 จาก <https://catalog-data.nrct.go.th>
- Alison, J. A., Zafropoulos, B., & Heard, R. (2017). Key factors influencing allied health research capacity in a large Australian metropolitan health district. *Journal of Multidisciplinary Healthcare*, 10, 277–291. <https://doi.org/10.2147/jmdh.s142009>
- Chen, Q., Sun, M., Tang, S., & Castro, A. R. (2019). Research capacity in nursing: A concept analysis based on a scoping review. *BMJ Open*, 9(11), e032356. <https://doi.org/10.1136/bmjopen-2019-032356>
- Cooke, J. (2005). A framework to evaluate research capacity building in health care. *BMC Family Practice*, 6(1), 44. <https://doi.org/10.1186/1471-2296-6-44>

- Cooper, S., Sanders, J., & Pashayan, N. (2021). Implementing a novel programme for nurses and allied health professionals to develop capacity for evidence-informed clinical practice. *Journal of Research in Nursing, 26*(5), 395-404. <https://doi.org/10.1177/17449871211013074>
- Dorgan, S. (2018). Building research capacity and capability in the nursing, midwifery and allied health professions. *British Journal of Nursing, 27*(11), 634-635. <https://doi.org/10.12968/bjon.2018.27.11.634>
- Duncombe, D. C. (2018). A multi-institutional study of the perceived barriers and facilitators to implementing evidence-based practice. *Journal of Clinical Nursing, 27*(5-6), 1216-1226. <https://doi.org/10.1111/jocn.14168>
- Flenady, T., Dwyer, T., Kahl, J., Sobolewska, A., Reid-Searl, K., & Signal, T. (2022). Research capacity-building for clinicians: Understanding how the research facilitator role fosters clinicians' engagement in the research process. *Health Research Policy and Systems, 20*(1), 45. <https://doi.org/10.1186/s12961-022-00849-8>
- Hawke, L. D., et al. (2020). INNOVATE Research: Impact of a workshop to develop researcher capacity to engage youth in research. *Health expectations: An international journal of public participation in health care and health policy, 23*(6), 1441-1449. <https://doi.org/10.1111/hex.13123>
- Hilton, A., & Skrutkowski, M. (2002). Translating instruments into other languages: Development and testing processes. *Cancer Nursing, 25*(1), 1-7. <https://doi.org/10.1097/00002820-200202000-00001>
- Howard, A. J., Ferguson, M., Wilkinson, P., & Campbell, K. L. (2013). Involvement in research activities and factors influencing research capacity among dietitians. *Journal of Human Nutrition and Dietetics: The Official Journal of the British Dietetic Association, 26 Suppl 1*, 180-187. <https://doi.org/10.1111/jhn.12053>
- Holden, L., Pager, S., Golenko, X., Ware, R. S., & Weare, R. (2012). Evaluating a team-based approach to research capacity building using a matched-pairs study design. *BMC Family Practice, 13*, 16. <https://doi.org/10.1186/1471-2296-13-16>
- Kazoka, D., Pilmane, M., & Edelmers, E. (2021). Facilitating student understanding through incorporating digital Images and 3D-printed models in a human anatomy course. *Education Sciences, 11*(8), 380. <https://doi.org/10.3390/educsci11080380>

- Li, X. D., Chen, H. J., Wang, L., Kong, X. Y., & Ying, J. (2019). Scientific research capability and continuing education needs for nurses with master's degrees in China. *The Journal of Continuing Education in Nursing, 50*(2), 61-68. <https://doi.org/10.3928/00220124-20190115-05>
- McKee, G., Codd, M., Dempsey, O., Gallagher, P., & Comiskey, C. (2017). Describing the implementation of an innovative intervention and evaluating its effectiveness in increasing research capacity of advanced clinical nurses: Using the consolidated framework for implementation research. *BMC Nursing, 16*(1), 21. <https://doi.org/10.1186/s12912-017-0214-6>
- Migliorini, C., McDowell, C., Turville, M., Bevilacqua, J., & Harvey, C. (2022). Research capacity and culture in an Australian metropolitan public mental health service: Scoping the skills and experience of social workers and occupational therapists. *BMC Medical Education, 22*(1), 864. <https://doi.org/10.1186/s12909-022-03936-0>
- Ming-zhu, W., Ri-hua, X., Qiao-cong, L., Jie-fen, O., & Li-mei, G. (2019). Determinants of research ability among nurses in a tertiary hospital in China: A cross-sectional survey. *Journal Education Research Review, 7*(10), 206-212. https://doi.org/10.33495/jerr_v7i10.19.149
- Montgomery, K. E., Ward, J., Raybin, J. L., Balian, C., Gilger, E. A., & Smith, C. (2021). Building capacity through integration of advanced practice nurses in research. *Nursing Outlook, 69*(6), 1030–1038. <https://doi.org/10.1016/j.outlook.2021.06.013>
- O'Brien, C., Furlong, E., Coughlan, B., Fox, P., & Darley, A. (2022). Building research capacity and culture: Exploring nurses' experience of implementing a nurse-led clinical trial. *Journal of Nursing Management, 30*(4), 1002-1010. <https://doi.org/10.1111/jonm.13576>
- Rojaye, J. O. & Netangaheni, R. T. (2023). Participation of nurses in research development. *Health SA Gesondheid, 28*, a2360. <https://doi.org/10.4102/hsag.v28i0.2360>
- Tsai, S. L. (2000). Nurses' participation and utilization of research in the Republic of China. *International Journal of Nursing Studies, 37*(5), 435-444. [https://doi.org/10.1016/s0020-7489\(00\)00023-7](https://doi.org/10.1016/s0020-7489(00)00023-7)
- Wilson, L., et al. (2016). "Global health" and "global nursing": Proposed definitions from the global advisory panel on the future of nursing. *Journal of Advanced Nursing, 72*(7), 1529-1540. <https://doi.org/10.1111/jan.12973>
- Zeng, G., & Wu, Q. (2022). Global production of nursing research: A 10-year survey of subspecialty nursing journals. *International Journal of Nursing Practice, 28*(1), e13027. <https://doi.org/10.1111/ijn.13027>